

Een lezers- onderzoek

In het decembernummer van 1994 troffen de lezers van de *Militaire Spectator* een los blad aan, waarbij zij werden verzocht hun mening te geven over dit tijdschrift en waarbij ze tevens wensen ter verbetering konden aangeven. Separaat kregen in dezelfde periode ca. 1100 abonnees een uitgebreide vragenlijst thuisgestuurd.

Inmiddels zijn alle ingezonden antwoorden verwerkt, zodat de redactie u conform haar toezegging nader kan informeren over het lezersonderzoek en over de conclusies die zij hieruit heeft getrokken. Met beide onderzoeken heeft de redactie beoogd een inzicht te krijgen in zowel de mate waarin de *Militaire Spectator* wordt gelezen, als in de mening van de lezer over de inhoud en vorm van het blad. Om daar achter te komen is de lezer dus geconfronteerd met 5 resp. 31 vragen.

De omvang van de respons op beide onderzoeken geeft behoorlijke verschillen te zien. Bij het onderzoek waarin alle lezers konden reageren, zijn 1050 antwoorden ontvangen. Dit komt overeen met 13% van de abonnees. Het uitgebreide onderzoek gaf daarentegen een respons van 52%. In beide gevallen is het aantal reacties weliswaar tamelijk laag, maar niet afwijkend met wat gebruikelijk is bij dergelijke onderzoeken. De gegeven antwoorden worden dan ook ge-

acht een voldoende betrouwbaar beeld te geven over de mening van de gemiddelde lezer van het blad.

De vragen gesteld in het beperkte onderzoek hebben een overlap met vragen die in de uitgebreide enquête zijn gesteld. De verschillen in de antwoorden zijn zo gering, dat voor de weergave in dit editoriaal beide antwoorden als één gegeven zijn gehanteerd. Zo geeft 90% van de respondenten aan de *Militaire Spectator* te lezen en daarbij is 80% van mening dat het blad een bijdrage levert aan de algemene ontwikkeling van de officier. Wel blijkt de lezer selectief te zijn in de keuze, want een belangrijk deel (40%) vermeldt doorgaans aan slechts één of enkele artikelen aandacht te besteden.

Alhoewel 75% het op prijs stelt het blad te ontvangen, blijkt slechts 33% bereid hiervoor eventueel te willen betalen. Gezien de positieve ontvangst van het blad valt dit tegen. Men zou veronderstellen dat, nu de militair zelf meer initiatief moet betonen voor zijn opleiding, vorming en het verkrijgen van een andere functie, hij of zij dan ook bereid zou zijn in voorkomend geval voor betrekkelijk weinig geld een abonnement op dit (vak)tijdschrift te nemen. Opvallend is in dit verband ook, dat slechts een relatief gering deel (22%) van de militairen tevens andere bladen op het militaire vakgebied leest. Dit percentage is nog geflatteerd, omdat de leden van de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap meer dan 40% scoorden. Voor de niet-leden van de Vereniging zijn de getallen voor de KL en de KLu slechts 18% resp. 12%. Weliswaar is de redactie redelijk tevreden over de grote belangstelling voor de *Militaire Spectator*, maar het is toch bedenkelijk dat zo weinigen vakliteratuur in bredere zin bijhouden. In een snel veranderende omgeving, met inzet in veelal niet-bekende gebieden en onder andere omstandigheden, zou een grotere mate van intellectuele nieuwsgierigheid voor de hand hebben gelegen. Dat nu blijkt – verbazingwekkend genoeg – niet het geval. Voor de redactie is dit een reden te bezien of aan de rubriek *Uit de Vakpers* meer aandacht kan worden besteed. De redactie streeft ernaar de artikelen zodanig te spreiden, dat verschillende voor de militair van belang zijnde aspecten aan de orde komen. Zo mogelijk wordt in een gemiddelde uitgave met zes artikelen aandacht besteed aan tactiek en operationele onderwerpen, logistiek, management, personeel, politiek en strategie en militaire geschiedenis.

Daarbij moeten de artikelen zijn gericht op uitvoering en/of beleid, terwijl ook specifieke KL- of KLu-aspecten voor het voetlicht moeten worden gebracht. Helaas lukt het vrijwel nooit een dergelijke evenwichtige verdeling tussen genoemde onderwerpen en aspecten te verkrijgen.

Gegeven deze situatie is de lezer ook gevraagd of aan genoemde onderwerpen, te veel, te weinig of voldoende aandacht wordt besteed. Uit de beantwoording blijkt, dat de behoefte aan minder voor elk van de onderwerpen van eenzelfde orde grootte is (10-20%). Een uitschieter vormt hierbij militaire geschiedenis; daaraan moet minder aandacht worden besteed vindt 40%. In dit jaar van gedenken is meer dan gebruikelijk de aandacht gericht op het verleden, maar de redactie zal met de gemaakte opmerkingen zeker rekening houden. Hierbij zal tevens worden bezien of de militaire geschiedenis meer in *lessons learned* kan worden vertaald. Van de genoemde onderwerpen is ook gevraagd de eventuele meerbehoefte aan te geven. Deze lag beduidend hoger (20 tot 40%). Daarbij scoorde de meerbehoefte aan artikelen op het gebied van management en personeel het hoogst. Reden voor de redactie ernaar te streven op dit gebied meer kopij aangeleverd te krijgen; potentiële schrijvers zijn bij deze uitgenodigd. In algemene zin levert de naar voren gebrachte wens naar meer artikelen op de verschillende gebieden, een probleem op voor de redactie. De afspraken met Defensie voor het uitgeven van het blad zijn gebaseerd op een vastgestelde omvang, zodat een uitbreiding in pagina's vermoedelijk niet mogelijk zal zijn. Een mogelijke oplossing is het korter maken van de bijdragen. Daarbij moeten de scribenten wel meewerken, want velen blijken toch wel erg lang van stof te zijn. Een permanente zorg is ook het ter beschikking krijgen van artikelen, waarin praktijkgerichte onderwerpen worden behandeld. Daarentegen heeft de redactie niet te klagen over het aanbod aan artikelen, dat op beleid is gericht (zgn. „Haagse” artikelen). Ook werd om een rapportcijfer over de inhoud gevraagd. Als bijzondere gezichtspunten werden daarbij genoemd: begrijpelijkheid, leesbaarheid, interessant, nuttig, informatief, wetenschappelijk, kritisch,

veelzijdig en leerzaam. Opmerkelijk is het lage cijfer voor „kritisch”, t.w. 5,8; maar liefst 31% gaf voor dit gezichtspunt een onvoldoende. Kennelijk worden de artikelen teveel als *His Masters Voice* ervaren. Mogelijk heeft dit te maken met de „Haagse” status van veel auteurs. De redactie roept scribenten dan ook gaarne op tot het inzenden van positief-kritische beschouwingen. Ook bij „wetenschappelijk” en „veelzijdigheid” werden tamelijk veel onvoldoendes gescoord (19%). Alhoewel bij persoonlijke contacten nogal eens kritische opmerkingen worden gemaakt over de layout van de *Militaire Spectator*, gaf de enquête aan, dat „slechts” 15% niet tevreden is met de huidige vormgeving. Gegeven de veelvuldig geuite opmerkingen heeft de redactie besloten het blad m.i.v. oktober een kleine *face-lift* te geven. Dat is dan tevens de maand, waarin 50 jaar geleden het eerste naoorlogse nummer verscheen.

Inhoudelijk blijkt de *Militaire Spectator* redelijk te beantwoorden aan de wensen van de lezer. In die zin is de redactie niet ontevreden. De beoordeling vormt echter geen reden nu achterover te leunen. Aan m.n. onderwerpen op het gebied van management en personeel zal meer aandacht worden besteed, terwijl ook inhoudelijk meer gelet zal moeten worden op een kritische benadering van het onderwerp. Een goed niveau, een breed aanbod, actuele en op de praktijk gerichte artikelen zullen de voortdurende zorg zijn van de redactie.

In het voorgaande zijn alleen de meest opvallende aspecten uit de enquête behandeld. De redactie zal alles in het werk stellen zowel voor de hier genoemde, als de niet vermelde opmerkingen een oplossing te vinden. Overigens wil de redactie benadrukken, dat de lezers een permanente uitnodiging hebben hun wensen, op- en aanmerkingen, voorstellen e.d. naar voren te brengen.

De redactie dankt de afdeling Gedragswetenschappen van de DPKL voor het voorbereiden, uitvoeren en uitwerken van het lezersonderzoek en voorts allen, die de moeite hebben genomen hieraan mee te werken. Het heeft veel nuttige informatie opgeleverd, die zeker niet in een la zal verdwijnen.